

NOU? EN.....

18 januari 1974

Goedenavond, vrienden.

Wij zijn niet alwetend of onfeilbaar. Dat weet u. U moet zelf nadenken. Dat weet u. Ons onderwerp voor heden moet actueel zijn. Dat weet u ook. Waarover wij gaan spreken, weet u niet. Ik heb er een titel voor bedacht, die u ook niets zegt:

NOU? EN...

Wanneer je in deze dagen in de actualiteit wilt duiken word je overstelpt met oliecrises, binnenlandse en buitenlandse politiek, grote en kleine rampen, oorlogsgevaar e.d. Ofschoon die dingen op zichzelf mogelijk voor de mensen niet onbelangrijk zijn, ben ik toch geneigd om, wanneer iemand dergelijke zaken opsomt, te zeggen: Nou, en? Wat dan nog? Want wat de meeste mensen niet schijnen te beseffen is het feit dat het belangrijk is te leven. De meeste mensen denken n.l., dat zij geen leven hebben. Doordat zij denken dat zij geen leven hebben, leven zij niet ten volle. Daardoor hebben zij, dankzij eigen handelen en inzicht, werkelijk geen leven, waarover zij zich vervolgens voortdurend beklagen.

Ik meen dat tegenover al die dingen toch wel het een en ander gesteld kan worden. Neem bv. uw eigen land. Het is een klein land. Maar hoe groot is dit landje niet in alle dingen waarin het groot kan zijn, zelfs in zijn blunders. Zien wij, hoe Nederland bezig is met prijsbeheersing, zo valt onmiddellijk op dat men daarbij een zo grote zelfbeheersing heeft, dat van prijsbeheersing niets komt. Ook dit is groots. Naar ik verneem hebben sommige Amerikanen dit ook beseft. Dezen zijn van plan enkele raketten vanuit uw land de lanceren en daarbij de prijsstijgingen als aandrijving te gebruiken. Zij verwachten dat de raketten dan een volgende sterrennevel zonder meer zullen kunnen bereiken. De olie? Er is al heel wat gezegd over die olie. Maar wel gezien komen de meeste mensen er heus zo slecht nog niet af. Zeker, vele mensen zullen vandaag minder moeten rijden, wanneer zij later meer willen rijden. Maar of dit nu het gevolg is van het feit dat je de benzine niet meer kunt betalen - wat binnenkort ook na opheffing van een distributie wel het geval zal zijn - dan wel door een distributie, maakt niet zo veel verschil uit.

Is het niet veel belangrijker, dat je de wereld kunt beleven en zien? Er zijn mensen die steeds weer verontrust zijn en telkenmale denk ik: zou die verontrusting werkelijk van belang kunnen zijn? Maar in Nederland zal dit niet het geval zijn, naar ik meen. Want wanneer de mensen in uw land niet verontrust zijn, gaat het hen eerst werkelijk slecht. Waaruit blijkt hoe de oude boerengebruiken doorwerken in het geheel van de maatschappij. Waarom men verontrust is? Onder meer over de jongeren die 'niet weten, waar zij moeten staan'. Wat geen wonder is: de ouderen blijven zo lang mogelijk zitten waar zij zitten, zodat de jongeren vaak in de kou moeten blijven staan. Men heeft geen begrip voor de moderne ontwikkelingen van de psychologische benadering. Toch is deze laatste een benadering, waarbij je uitgaat van het feit dat eenieder een ezel is buiten jezelf. Wat ook politiek opgeld doet, zodat het volk steeds weer wordt aangespoord tezamen te balken. Balkenbrij wordt dan ook vooral in de politiek weer steeds populairder.

Geestelijk zal en kan tegenover dit alles een waarde staan. Er zijn immers dingen waarbij je zegt: Hoe kan dat nu? Het kerkbezoek is tijdens autoloze zondagen aanmerkelijk gedaald, vooral in gemeenschappen waar ook voldoende openbaar vervoer beschikbaar was. Hoe dat kan? Wel, de mensen zijn kennelijk vroom, maar het lopen ontwend. Wat de vraag doet rijzen, hoe iemand die het zelfstandig en op eigen krachten voortgaan verleerd is, nog de weg zal kunnen gaan die de Meester de mensheid eens heeft gewezen.

Er zijn predikanten die beweren dat zij zonder extra benzine niet in staat zijn hun functie behoorlijk uit te oefenen. Wat de vraag doet rijzen, wat die de mensen op de kansel dan wel geven. Gas? Men beklagt zich over een steeds sterker voortschrijdende ontkerkelijking. Toch zijn er weinig tijden geweest in de bekende historie, waarin het geestelijke leven van de mensheid zoveel bijzondere stimulansen onderging. Wat in mij de vraag doet rijzen, of het met de kerken van heden nu een kwestie is van religionem of van relegionem, gaat het om het geloof zelf dan wel om de wet? Ik dacht, dat het in de meeste geloofsgemeenschappen nog steeds voornamelijk om de wet gaat en mogelijk zelfs om de mogelijkheid de gelovigen te kunnen belasten. In dit laatste geval protesteer ik toch wel degelijk: Je hoeft geen kerkbelastingen tegen wil en dank te betalen om geestelijk verder te komen, daar God de waarheid voor niets geeft aan eenieder die haar zoekt. Wanneer steeds meer mensen de waarheid zoeken, zonder daarvoor ook iets in het kerkzakje te doen, behoeft men dus niet uit geestelijke overwegingen verontrust te zijn.

Ik meen overigens dat de mensen in deze tijd bereid zijn zelfs zeer veel te offeren en bij te dragen voor iets wat volgens hun eigen inzichten belangrijk is, doch er weinig voor voelen gestegen prijzen te betalen voor vertoningen die de meesten van hen als achterhaald en smakeloos beschouwen. Dit wordt ook wel beseft, naar ik meen. Wanneer men klaagt dat zoveel van de oude waarden in deze dagen ten gronde gaat, ben ik geneigd als tegenvraag te stellen: Was het dan de moeite waard het voort te doen bestaan? Is het werkelijk alle moeite en kosten waard om oude instellingen en instanties in stand te houden? Is het zo belangrijk dat de mensen gehoorzaam zijn, ter kerke gaan, kort geknipt haar dragen, vol seksuele repressies door het leven sjokken e.d.? Ik dacht dat dit eigenlijk niets voorstelde.

Zie ik bv. naar een land als Engeland, dan zie ik daar op dit ogenblik een enorme chaos heersen. Deze komt zeer duidelijk voort uit klassenstrijd. Waar komt die klassenstrijd vandaan? Kennelijk uit een te groot onderscheid tussen de verschillende standen, waardoor hun belangen vaak diametraal tegenover elkaar komen te staan. Je kunt nu wel stellen dat er sprake is van een krachtmeting tussen regering en vakbonden - wat zelfs ergens waar is - maar je zou het volgens mij toch beter als volgt kunnen formuleren: Het is een confrontatie tussen de instellingen die tot nu toe het meeste kapitaal zijn blijven beheersen en de gesocialiseerde instellingen, waarin de staat het wel voor het zeggen heeft, maar zich gelijktijdig niet kan permitteren de dingen te doen die men anderen verbiedt, zelfs indien men afwijkingen van de regels bij anderen wel oogluikend toelaat.

In uw land is het anders. Wanneer hier de staat besluit alle prijzen wat meer te gaan beheersen, lijkt het erop dat men dit doet om eigen tarieven te kunnen gaan verhogen. Er bestaat geen bezwaar tegen een verder belasten van de burgers, direct en indirect vanwege de staat, omdat deze nu eenmaal in uw land steeds grotere delen van de koek wenst te gebruiken als een echte veelvraat. Wanneer wij nagaan, hoe efficiency in de bedrijven van uw land ervoor staat, is het gevolg niet bepaald een compliment waard. In de staatsinstellingen is de efficiency zelfs abominabel slecht. Kijkt u echter naar Engeland dan is het daar nog veel erger. Daar is in vele opzichten geheel geen sprake van enige zakelijkheid in werkverdeling. De mensen zelf schieten volgens mij al evenzeer tekort als de staat.

Is dat dan een reden om je over bepaalde verwarringen druk te gaan maken? Ik besef dat er op de wereld veel ellende is, zoals in de droogtezones die in Abessinië begint en doorloopt tot aan de westkust van Afrika. Daar gaan mensen ten gronde. Het is erg wat daar gebeurt. Maar hoe kunnen wij verwachten dat daar doelmatig hulp zal worden geboden, wanneer blijkt dat de mensen die daar over middelen tot helpen beschikken, kennelijk niet gewild of in staat zijn hun eigen mensen te helpen? Wanneer men ons vertelt dat men aan deze en andere toestanden alles doet wat men kan, maar dat dit niet genoeg is, zo is onze reactie: Nou, en?

Wanneer men in dergelijke gevallen niet voldoende kan doen, zo komt dit volgens ons namelijk omdat men de problemen op een verkeerde wijze pleegt te benaderen. Ik heb wat dat betreft, mogelijk voor u wat vreemde inzichten.

Ik zou het bv. toejuichen wanneer men in dergelijke landen de Nederlandse procedure voor het verlenen van bouwvergunningen in zou voeren als methode om de voortplanting te regelen. In vele nu overbevolkte landen zou dan het getal van de bevolkingsaanwas sterk terug gaan lopen en daardoor een betere kans voor een menswaardig bestaan voor eenieder bereikt worden. Volgens mij probeert men op een verkeerde wijze de wereld te leiden en te beheersen. Ik heb hierop enkele commentaren, die u mij hopelijk nadien zult willen vergeven.

Het beheersen van de wereld kan niet bestaan uit een beheersen van de uiterlijkheden, daar uiterlijkheden altijd omgaan kunnen worden en zullen worden omgaan, zoals de meeste maatregelen en wetten door diegenen die over de meeste middelen en/of macht kunnen beschikken. Belangrijk is dat de innerlijke toestand verandert. Het heeft bv. weinig zin overal in het buitenland dreigend met de vinger te wijzen op dictatoriale neigingen bij andere gouvernementen, terwijl uw eigen regering bezig is een machtigingswet door te zetten die gevaren voor een dergelijke wijze van regeren in zich draagt. Ik vind het erg dwaas dat uw land aan de ene kant bezig is oliebelangen te bevorderen en daaraan meer te verdienen, terwijl men aan de andere kant onder een olieboycot lijdt. Hoe is dit denkbaar? Volgens mij zijn deze dingen strijdig met elkaar. Hoe is het mogelijk, dat in uw land enerzijds wordt geijverd voor een maximale energiebesparing, terwijl men u aan de andere kant komt vertellen dat bij een vermindering van verbruik vele vormen van energie voor u duurder zullen moeten worden? Hoe kan dat?

Is hier niet een hele vreemde denkwijze schuld aan? Om een voorbeeld te geven: Het Nederlands energiebeleid is gebaseerd op de stelling dat alle energieverbruik in het land met gemiddeld 10% per jaar toe dient te nemen en wel minstens tot het jaar tweeduizend. Men klampt zich hieraan vast. Want indien men minder energie zou gaan gebruiken, zou het overbodig worden de vele plannen te verwezenlijken die men gemaakt heeft om alle verzorging met energie in die termijn volgens plan en behoefte te doen plaats vinden. Wat weer betekent dat vele mensen die gehoopt hadden, dankzij deze plannen, meer inkomen of een betere plaats in de gemeenschap te verkrijgen, hun verwachtingen nu in olie dreigen te zien oplossen. Dat heeft weer ten gevolge dat zij alles zullen doen om het de mensen moeilijk te maken spaarzaam te zijn met energie, zelfs indien zij weten, dat dit voor land, wereld en mensheid beter of zelfs noodzakelijk is. Wonderlijke strijdigheden, vindt u niet?

Zo hoor je ook overal, dat de mens bewuster moet handelen. Hij moet bewuster kopen, van de natuur genieten, zijn vrije tijd vormgeven enz. enz. Het enige wat hij niet schijnt te mogen doen is een nieuwe vormgeven aan en bewuster gebruik maken van zijn eigen vermogen tot denken. In feite predikt men de mensen: verander je gedrag in alles, maar blijf t.a.v. het gezag a.u.b. zo dwaas als je bent. Toch heeft de mens in deze dagen volgens mij meer behoefte een nieuwe innerlijke stimuli dan aan allerhande uiterlijke verbeteringen. Ik vind het bv. niet zo belangrijk dat iemand geleerd wordt, hoe zijn vrije tijd te besteden. Want iemand die voldoende innerlijke rijkdom heeft, zal daarin als vanzelf de richting vinden waarin hij zijn tijd kan besteden en innerlijk bovendien het gevoel behouden, dat zijn tijd goed besteed is. Iemand die werkelijk voldoende innerlijke rijkdom bezit, zal een leven hebben, dat altijd vol, ja, druk is. Dat is dan een leven, waarin dit druk bezig zijn geen belasting vormt maar eerder tot uiting wordt van de levensvreugde.

Waarom zou de mens bv. niet mogen duiken in en experimenteren met allerhande wonderlijke stellingen en verschijnselen, onverschillig of dezen nu waar zijn of niet? Waarom zou een mens niet mogen filosoferen en zich een beeld van een wereld ontwerpen over enige tijd bv.? Het is zijn volste recht, volgens mij, dit te doen. Wanneer de mens dit doet met begrip voor al wat hij poneert en tot stand tracht te brengen, dan kan men mogelijk beweren dat dit een vlucht voor de bestaande werkelijkheid is. Ik reageer dan: Nou, en? Is deze gehele maatschappij van heden met al haar regels, wetten en pseudozekerheden niet gebaseerd op het samenvoegen van grote reeksen van dergelijke vluchtsyndromen, waardoor men tracht de feiten voortdurend te ontwijken of te veranderen? Want de neiging van de werkelijkheid af te wijken tref ik in toenemende mate aan, op de tv., in de film zo goed als in alle kunsten, tot de muziek toe.

Toch zijn er zoveel dingen op de wereld die van belang zijn voor een bewust en gelukkig leven, zelfs al zijn dit gemeenlijk in de ogen van de maatschappij onbelangrijke en kleine dingen. Indien wij aan deze kleine zaken eens wat meer aandacht zouden gaan besteden, zouden veel mensen een voller en gelukkiger leven kunnen krijgen.

Dat de wereld moet veranderen, weet eenieder. Maar niemand wil een werkelijk betekenende verandering. Waarom niet? Omdat het veranderen van de wereld betekent, dat de eigen situatie eveneens zal veranderen. Vooral degene die aan de top zit wenst niet dat de situatie zal veranderen. Alleen de mensen die beneden zitten, wensen veranderingen. Maar zelfs zij wensen geen essentiële veranderingen, maar hopen alleen zelf aan de top te kunnen komen. Wie aan de top zit, wil dan verder geen veranderingen meer, omdat hij daardoor van zijn troon zou kunnen vallen. Geestelijk, materieel en sociaal is dit van kracht. Maar zou het misschien mogelijk zijn eens de top niet weg te nemen, of anderen aan de top te brengen, maar eenvoudig anderen wat dichterbij die top te brengen, zodat ook zij vrede kunnen hebben met hun bestaan? Zoiets zul je vanuit de top natuurlijk nooit kunnen verwezenlijken. Zolang er een verdeling is van verantwoordelijkheden, zo zal men daar redeneren, dient er ook een belangrijk verschil in inkomens te bestaan.

Nog steeds gaat eenieder ervan uit dat een verdeling van inkomens plaats zal moeten vinden overeenkomstig met de graad van belangrijkheid die men heeft. Alleen wordt volgens mij hierbij geen juiste graadmeter gebruikt. Mag ik u eens wat shockeren? Ik meen dat iemand die bv. dokter, architect of directeur is, werk verricht dat in zich grote bevrediging geeft. Het brengt bovendien status met zich. Het is een werk waarin je jezelf belangrijk kunt voelen. Mijn vraag luidt: waarom zou iemand die dit voorrecht al heeft, nu ook nog veel verdienen? Ik meen dat een asman die een smerig en niet bepaald veel bevrediging gevend werk heeft, veel meer zou moeten verdienen. Want dat is immers werk dat lang niet eenieder zal willen doen, ook wanneer hij dit kan. Ik ben ervan overtuigd dat het erg prettig is om piloot te zijn en met grote vliegtuigen als een soort aeronautische buschauffeur van het ene hotel naar het andere te gondelen. Ik vind het goed dat deze mensen daarmee hun brood verdienen. Maar meer dan dat? Is dit werk op zich niet reeds een voldoende bevrediging? Zou het niet beter zijn de mensen wat meer te betalen die aan een lopende band staan en daar voortdurend hetzelfde doen? Want wanneer dergelijke mensen er niet zouden zijn, zouden de machines niet kunnen vliegen en zou ook de piloot zijn 'belangrijke job' moeten ontberen.

Het lijkt mij ook veel bevrediging te geven, wanneer je minister of zelfs minister-president bent geworden. Ik vraag mij af of een dergelijke positie met zijn verantwoordelijkheden, maar ook met het gevoel eindelijk het bereikt te hebben plus het aanzien dat de positie geeft, zo hoge salarissen verdient. Ik ben van mening dat je dergelijke taken veel lager moet belonen dan bv. het werk van een politieagent die orde moet houden, niet gewaardeerd pleegt te worden en bovendien nog een pak slaag moet riskeren van degenen die hij tot rust moet manen of moet arresteren. Zoals het mij logisch lijkt dat iemand die in een 'mijn onder de dag' werkt, meer zou moeten verdienen dan zijn directeur die in een mooi schoon bureau boven zit en alleen maar anderen behoeft te zeggen: doe eens dit, doe dat.

Ik geloof dat men de opbouw van de maatschappij verkeerd beziet. Geestelijk eveneens. Het lijkt mij prettig paus te worden, of uiteindelijk een zeer belangrijk theoloog en predikant te worden. Maar wanneer je zover bent gekomen, zou je volgens mij juist in de grootste armoede moeten gaan leven. Want alleen zo kun je volgens mij bewijzen dat je waarlijk een christen bent. Je mag je dan volgens mij niet omgeven met de status, de luxe, de weelde vaak, waarmee men, zo zegt men, de wereld dient duidelijk te maken hoe belangrijk men wel is. Zeker in deze gevallen zou het bewijs van belangrijkheid en juistheid binnenuit de mens moeten komen, niet uit de schatten waarmee hij zich omringt. Ik geloof niet in een geestelijke meester die rijdt in een Cadillac om de doodeenvoudige reden dat een werkelijke meester zou beseffen dat zijn waarheid en waardigheid alleen maar geschaad worden door een imago van weelde. Je zou volgens mij de zaken wat reëler moeten bezien. Ik hoor u al zeggen: maar dat zullen de mensen nooit willen? Ik zou dan antwoorden: Nou, en?

Willen zij dat niet? Hebben zij in dat geval nog recht om te klagen over de spanningen, die nu bestaan? Zolang iedereen overal beter van wil worden in financiële zin, heeft hij volgens mij geen recht te klagen, wanneer een ander dit ook doet. Wanneer een arbeider zegt: ik wil elk jaar in mijn loon niet alleen compensatie voor de geldontwaarding, maar bovendien enkele procenten meer kunnen besteden, dan zeg ik: Best. Maar waarom klaag je dan wanneer een onderneming zijn eigen winsten van 30 of meer procent op peil wil houden? Mag die dan niet meer gaan verdienen? Hun antwoord is: maar wij werken ervoor, met onze arbeid wordt dit verdiend. Mijn reactie is dan: Nou, en? Wanneer je de kans had, zou je ook graag aandeelhouder zijn en zonder werk steeds meer dividenden ontvangen? Je klaagt niet terecht.

Mogelijk is mijn benadering irreëel in uw wereld. Want dat hoor je al snel, wanneer je dingen zegt die niet stroken met hetgeen er nu bestaat. Toch heb ik nog wel enkele denkbeelden die uit een soortgelijke logica stammen. Op het ogenblik is het gebruikelijk subsidies te verlenen voor allerlei artistieke activiteiten. Ik heb daar geen grote bezwaren tegen. Wanneer men meent dat het cultureel belangrijk is een tenor of sopraan rond 20 minuten te zien en horen sterven op een operatoneel, dan moet men dit maar subsidiëren. Wel vraag ik mij af, of men met een dergelijk beleid niet voorbijloopt aan alle werkelijke creativiteit van de mens. Deze kan volgens mij alleen ontwaken, wanneer de mens diep in zichzelf tot rust kan komen en zo de juiste spanningen in zich op kan bouwen, welke in een scheppingsdrang resulteren.

Wanneer ik nu aan het hoofd van C.R.M. zou zitten, zou ik het anders doen. Ik vind de naam overigens al niet bepaald aanvaardbaar in zijn combinatie van cultuur, recreatie - vaak tegenstellingen - en maatschappelijk werk - dat met de beide anderen niets te maken heeft. Maar goed. Ik zou zeggen: subsidies geef ik niet voor de kunst, wel zorg ik voor ruimte waarin je je kunst kunt beoefenen. Maar vooral zorg ik ervoor dat overal kleine stiltecentra worden opgericht, waar men - goed afgeschermd tegen het lawaai van de werkende wereld - tot zich kan komen. Ik denk hierbij dus aan kleine zalen of gebouwen die goed geïsoleerd zijn tegen alle indringend geluid van buitenaf met een stemmige verlichting, waar je heen kunt gaan om eens even met jezelf alleen te zijn, om daar te midden van velen of mogelijk geheel alleen, tot rust te komen en eens na te denken. Want wanneer je nadenkt, wellen in je gedachten en gevoelens als vanzelf bepaalde waarden op, en ga je denken hoe je daarmee iets zou kunnen doen, vorm zou kunnen geven aan hetgeen er in je bestaat.

Ik geloof overigens niet in het jachten en jagen van de moderne maatschappij, terwijl veel daarvan mij ronduit overbodig voorkomt. Men zal natuurlijk repliceren dat zonder dit de maatschappij niet draaien kan. Nou, en? Moeten de mensen elke ochtend vooral snel door het verkeer zoeken te komen, om op kantoor eerst eens de krant te kunnen lezen, voor zij eindelijk met de ingekomen post beginnen? Zo belangrijk is dat niet. Is het werkelijk zo belangrijk wat Ajax bereikt heeft, dat je je werk af moet raffelen om even de tijd te vinden hierover uitvoerig met elkaar van mening te wisselen? Ik gun u dit alles van harte. Maar indien men alle tijd die op het werk aan dergelijke zaken besteed wordt, nu eens gewoon voor arbeid zou gebruiken, zou men minder haast hebben, rustiger kunnen werken en zelfs vaak nog tijd overhouden ook. Dan zou veel werk beter gedaan worden, sneller gedaan worden, terwijl men ontspannen kan werken en zo in het werk zelf ook nog enige bevrediging kan vinden

Een voorbeeld: Er is een voorstel ingediend. De man die dit voorstel moet nagaan, heeft daarvoor nu geen tijd. Opeens ontdekt hij, dat hij dat ding al drie maanden op zijn bureau heeft liggen. Maar hij heeft natuurlijk nog geen tijd om er nu wel snel iets aan te doen, want hij heeft nog een ontvangst bij te wonen, een gezellige cocktailparty bij te wonen bij de ambassadeur. Dus blijft het voorstel nog enige dagen, nu op een meer zichtbare plaats, liggen. Dan opeens wordt de geest vaardig. De man besluit dat de zaak nu maar eens meteen afgehandeld moet worden. Er moeten opeens overuren gemaakt worden op de afdelingen die de zaak na moeten gaan vóór een fiat gegeven kan worden. Alles heeft opeens haast: stukken moeten getikt worden, brieven moeten worden verstuurd. Waardoor heel wat mensen dit op hun zenuwen gaan werken, terwijl ditzelfde werk eerder en beter had kunnen worden afgedaan, zonder dat iemand daardoor spanningen zou ondergaan, wanneer men de tijd had genomen de machine in werking

te stellen toen het voorstel binnenkwam. Vergis u niet: dit komt, zowel bij instanties als bedrijven veel meer voor dan u denkt. Vaak komt men er, door onderlinge gesprekken e.d., overdag niet toe voldoende werk af te handelen en raakt men overspannen, omdat men voortdurend overuren moet maken.

Zoals ook veel meer dan u zou veronderstellen het voorkomt dat iemand die een voor u belangrijke zaak dient te behandelen, eenvoudig zegt: heeft die haast? Laat maar rustig even wachten hoor, het is nu tijd voor de koffie. Waarop zich mogelijk tussen de noeste werkers een gesprek over familieomstandigheden ontstaat, dat lange tijd duurt. Komt men er eindelijk toe uw zaken te bezien, dan merkt men vaak op: komt u morgen maar terug. Het is nu toch te laat om daar nog aan te beginnen.... Wat dan bij u, naar ik aanneem, de nodige spanningen veroorzaakt. Indien de mensen kortere tijden zouden werken, maar dan wel in constant tempo een zaak na de andere afhandelende en niet meerdere tegelijk, zouden er volgens mij heel wat onnodige spanningen vermeden kunnen worden, zou alles sneller en beter kunnen worden volbracht. Maar ja, de mensen hebben nu eenmaal de neiging alles uit te stellen. U ook. Verschuift u eigenlijk niet al te vaak een werkje naar morgen omdat u nu geen zin heeft, omdat u vandaag al wat anders heeft, bv. een verjaardag of concert? Zo verschuift men het van de ene dag naar de andere, tot opeens het werk gedaan móét worden. Dan werkt men zich de zenuwen, doet het minder goed dan men zou kunnen en is na afloop nog uitgeput ook. Waar of niet?

Geestelijk is het al precies zo: Er zijn mensen die eerlijk streven naar geestelijke bewustwording. Maar vandaag hebben zij geen zin, is er iets op de tv. dat zij willen zien. Morgen zouden zij er iets aan willen doen, maar dan komen de burens bridgen en die kun je toch niet afzeggen. Men neemt zich voor een gehele avond aan meditatie te gaan wijden, zodra men daarvoor de tijd vindt. Maar men zou meer bereiken wanneer men desnoods elke dag 5 minuten zou mediteren, zou uitgaan van het standpunt: Ik doe vandaag, wat ik wil en kan, zover ik dit nu kan doen. Natuurlijk, de mensen die nooit tijd hebben komen toch op een punt dat zij werkelijk iets aan hun geestelijke bewustwording gaan doen. Dan zijn zij opeens bereid God uit de hemel te sjoeren en de duivel uit de hel te halen. Zij bereiken natuurlijk niets bijzonders, zijn na afloop uitgeput en murmelen dan: O, wat is dat werken aan je bewustwording toch zwaar. En toch, wanneer men er elke dag maar een klein beetje aan doet, is het betrekkelijk eenvoudig. Wanneer men tegen mij beweert dat een mens zo veel dient te lezen en te studeren, voor hij geestelijk verder kan, zo is mijn antwoord: Nou, en? Hebben die anderen dan jouw geest gepacht, dat je alleen met hun gedachten verder meent te kunnen komen? Zijn het de anderen die uitmaken hoe u moet denken, of moet u zelf nadenken, zelf mediteren?

Meent u zich te moeten beroepen op alle vreemde termen en alle argumenten die anderen eens gebruikt hebben, of voelt u toch dat u in uzelf een beeld van het leven dient te vinden en vooral een beeld van alles, wat voor u in het leven juist is? Ik geloof, dat er heel wat mensen zijn die vele onnodige dingen leren. Er zijn mensen die Russisch leren omdat zij denken dat mogelijk over 40 jaren de Russen hier zullen regeren, zonder te beseffen dat zij het voornaamste in die tijd wel vergeten zullen zijn, zelfs wanneer zij dan nog in leven zijn. Er zijn mensen die Japans of Chinees studeren alleen maar omdat dat zo interessant staat, zonder dat zij ooit aan die kennis werkelijk behoefte zullen hebben. Wanneer zij daarvoor niets, wat nu belangrijk is, terzijde stellen, kan ik daarmee nog vrede hebben. Maar dat is meestal niet het geval. Dergelijke mensen noem ik daarom verkwisters. Er zijn mensen die zich bezighouden met het hiernamaals, hun gehele leven door, en er daardoor niet toe komen op aarde datgene te doen wat voor een juist begrip van relaties en het gebruiken van geestelijke krachten in de stof nodig is. Dergelijke mensen noem ik verkwisters. Dat heb je niet nodig. De vraag is juist, hoe je kunt doen en leren in het leven wat je wel werkelijk nodig hebt.

Laat mij dit zo eens stellen:

Het eerste wat een mens nodig heeft, is een mate van zelfkennis. Want wanneer je niet weet wat je bent en wat je wilt, zul je nooit werkelijk iets kunnen bereiken.

In de tweede plaats heb je een zeker zelfvertrouwen nodig. Wanneer je uitgaat van het standpunt dat iedereen het beter weet dan jij en dat iedereen alles beter kan dan jij, doe je zelf niets. Denk maar eens in dit verband aan mensen die een vreemde taal goed kennen, maar in het buitenland hun mond gesloten houden, terwijl anderen die van die taal veel minder afweten, zich er met handen en voeten doorheen slaan en vaak nog het woord doen voor degene die de taal beter beheerst ook. Dat zien wij in het leven vaak gebeuren, ook meer geestelijk. Heb dus zelfvertrouwen. Weet wat je kunt en probeer er het beste van te maken.

In de derde plaats heb je enig inzicht nodig in datgene wat mogelijk is. Bij deze mogelijkheid moet je uitgaan van jezelf, niet van de wereld. Wanneer je weet waar je mogelijkheden liggen, zul je voortdurend actief durven zijn en waarmaken wat voor jou mogelijk is. Ga je echter uit van de mogelijkheden die volgens jou in de wereld bestaan, vergeet je gemeenlijk je af te vragen of jij degene bent die dergelijke mogelijkheden zal kunnen realiseren. Waardoor je dan mislukt.

In de vierde plaats, zeer belangrijk, heeft men een innerlijk gevoel van verbondenheid nodig - het geeft niet waarmee. Dat mag God zijn, een verbondenheid met God, met een bepaalde theorie, of een bepaald systeem. Door dit gevoel van verbondenheid ontstaat voor het ik een emotionele oriëntatie. Deze kan men dan gebruiken om middels meer rationele middelen het ik uit te drukken en waar te maken. Want de emotionele inhoud van de mens is de enige taal, waarin zijn inhoud kan worden uitgedrukt. Wat een belangrijk punt is.

Ten laatste nog een zeer belangrijk punt: Doe steeds datgene wat je kunt doen, nooit meer dan dit, nooit ook minder. Degene die voortdurend volgens zijn eigen vermogen werkt, zal daardoor alle krachten die in hem zijn en door hem kunnen werken, aan het woord laten komen. Degene die meer wil doen dan hij in feite kan, zal door zijn mislukkingen vaak alle relatie met zichzelf en de werkelijkheid tijdelijk of zelfs blijvend verliezen. Degene die te weinig doet, maakt de krachten niet waar die in hem leven, schiet tekort tegenover zichzelf en ervaart dit. Hij is als gevolg daarvan prikkelbaar en onrustig. Zeg echter nooit, dat iets onmogelijk is. Zeg altijd: dit lijkt mij nu en voor mij onmogelijk. Ik zal echter zien hoever mijn mogelijkheden reiken. Wie zo werkt, zal altijd het optimum bereiken van het voor hem mogelijke. Dit geldt geestelijk alles zeker evenzeer als materieel.

Mag ik vragen, of u hierop commentaar hebt?

Vraag: U wilt de salarissen van de mensen aan de top verlagen en dat van de arbeiders verhogen. Maar indien al die arbeiders dat salaris van de hogeren krijgen, kom je ook nergens.

Antwoord: U maakt een vergissing. U neemt aan dat ik de hoog gesalarieerde bedoelde. Ik wilde zeggen dat de man die een werk doet dat hij leuk vindt, bevrediging daarin zal vinden en deze bevrediging als deel van zijn beloning dient te beschouwen, zodat het loon van zo iemand lager dient te liggen dan dat van iemand die bv. de straat moet vegen en daarin geen vrede vinden kan. Volgens mij is dit laatste een werkje dat veel minder bevrediging biedt en geen status brengt als compensatie. Het gaat mij dus niet alleen om hooggeplaatsten, ofschoon ik dezen als meest sprekende voorbeelden heb genoemd. Mij gaat het om het geheel. U zult het met mij eens zijn dat het gestelde wenselijk en zelfs op de duur mogelijk zal zijn, indien u tevens beseft dat in uw maatschappij de meest geestdodende en moeilijkste baantjes gemeenlijk het slechtste betaald worden. Ik dacht dat de emotionele inhoud van de mens en daarmee de wijze waarop hij leeft en beleeft, van groot belang is voor hem. Ik meen daarom dat iemand die genoeg moet nemen met minder aan zijn werkelijke behoeften tegemoetkomende arbeid en positie - en dus minder bevredigingsmogelijkheid vindt in zijn bestaan - daarvoor enige vergoeding dient te ontvangen.

Reactie: U schijnt te stellen dat het inkomen een soort vergoeding voor onvrede is. Maar dat lijkt mij een zeer subjectieve zaak. Ik meen dat u deze relatie niet zo rechtstreeks zou kunnen stellen.

Antwoord: Indien dit gebaseerd wordt op de status van het individu lijkt het mij inderdaad moeilijk. Laat mij daarom aanvullen: Op het ogenblik zien wij een neiging bestaan tot graviteren naar de hoogst mogelijke geldelijke beloning. Indien wij echter uit zouden gaan van de mogelijkheid bevrediging in de arbeid te vinden, dan zou men gaan graviteren naar dat beroep, die werkkring, waarin men het voor eigen gevoel meest belangrijke zou bereiken. Dat betekent dat geldjagers die op het ogenblik een baantje met veel intriges - en vaak weinig werkelijke bekwaamheid - weten te bekleden, dan mogelijk straatveger zouden worden, omdat zij daarmee over rijkere middelen zouden kunnen beschikken dan op een hogere post. Waarmee deze post vrijkomt voor mogelijk meer bekwamen, in ieder geval meer integere mensen die hierin een levensvervulling vinden.

In het voorgestelde zit dus een automatische correctiefactor, omdat de mensen niet meer alleen geleid worden door hun behoefte aan status en dus een groter inkomen, maar geleid zullen worden door hun eigen keuze, de mogelijkheid tot het verkrijgen van werkelijke bevrediging. Wie veel wil verdienen, zal de nederigste baantjes op moeten knappen. Zoekt men betekenis, dan zal men eerder bv. musicus trachten te worden, socioloog of iets dergelijks. Maar dan telt niet meer dat dit een gemakkelijk of rijk beloond baantje is, maar alleen wat men daardoor betekent.

Vraag: Ik zie dit praktisch nog niet werken. In een beschuifabriek zag ik meisjes aan de lopende band beschuiven inpakken. Een opmerking die ik tegen de chef maakte was: wat is dit geestdodend. U laat dit een meisje waarschijnlijk niet langer doen dan een halve dag, om het daarna werk in een andere afdeling te geven. De chef zei: U vergist u. De meisjes vinden het juist prettig aan deze band te staan. Zou ik hen in een andere afdeling plaatsen, dan zouden zij alleen maar in moeilijkheden komen, want dan zouden zij moeten nadenken bij hun werk. Hoe ziet u dit dan? Volgens uw gedachte ontstaat er een verschil in beloning voor hetzelfde werk....

Antwoord: Neen. Volgens mijn gedachten blijft de beloning per beroepsprestatie bestaan. En laat ons nu eens eerlijk zijn: Iemand die de gehele dag het door u genoemde werk doet en niet anders zou willen doen, die moet dan toch de middelen hebben om daarna ook werkelijk prettig te leven. Anders zou men moeten redeneren: wanneer zij niets meer kunnen dan een halve dag of gehele dag als robots werken en daarmee vrede hebben, zo is dit kennelijk voor hen voldoende en dus moeten wij hen maar wat minder geven. Wat volgens mij niet bepaald een eerlijke redenering is, zoals ik mij afvraag of de redenering van de chef geheel reëel was.

Nogmaals: de door mij voorgestelde inrekening van bevrediging gevonden in het werk als deel van de beloning gaat er niet van uit, dat men ontevreden moet zijn om meer te verdienen. De vraag is eenvoudig: wat maak je van je leven? Iemand die een belangrijke positie bekleedt, zal juist hierdoor, zowel in zijn contacten met anderen als door het werk zelf, veel bevrediging vinden. Een positieve emotie, anders dan een alleen maar tevreden zijn dus. Hij zal problemen op kunnen lossen en dit als bereiking ervaren.

Hoe belangrijk een dergelijke taak voor vele mensen is kunnen wij zien aan het feit dat zij soms 80 jaren oud worden lichamelijk eigenlijk niet meer in staat zijn hun werk goed te doen en toch nog hun baan blijven bekleden, toch nog in zaken willen blijven enz. Omdat dit voor hen hun leven is. Zij vinden een vervulling, in hetgeen zij doen. Dan hoeven zij daarnaast volgens mij daarvoor nog niet een grote beloning te krijgen ook. Dat beloont zichzelf reeds. Ik kan niet aannemen dat beschuif inpakken zichzelf loont, zodat je aan het einde van de dag zeggen zult: heerlijk, nu heb ik toch werkelijk 1000 rollen meer ingepakt dan gisteren en nog beter ook. Ik wilde maar, dat het werk nog niet voorbij was, of dat ik wat werk mee naar huis kon nemen.

Reactie: Wat u stelt is wel een algehele omkering van de nu bestaande maatstaven en begrippen.

Antwoord: Dat ben ik met u eens. Ik vind bv. de huidige handels- en werkbegrippen onzin. Om een van mijn vrienden deels te citeren: een succesvol handelsman, een goed koopman, is een dief die juist nog aan de goede kant van de wet opereert.

Met andere woorden het gaat niet om het werk, maar om de verdienste, waarvoor men bovendien anderen tot slachtoffer maakt. Ik meen dat aan dergelijke lieden niet zo veel behoefte is. Zoals volgens mij er geen behoefte bestaat aan bedrijven die steeds grotere winsten opleveren, maar wel aan bedrijven die een zo goed mogelijk product leveren tegen een zo redelijk mogelijke prijs en daarin hun trots stellen.

Op het ogenblik wordt bv. zeer veel gesproken over investeringen. Ik wil daarop niet te ver ingaan, daar wij kortgeleden daaraan reeds een onderwerp wijdden. Maar realiseer u nu eens dat dergelijke investeringen direct of indirect grotendeels met gemeenschapsgelden geschieden. Dan kunt u zich eens afvragen of het wel reëel is dit zo te bevorderen, zonder dat een werkelijk nut uit deze investeringen te verwachten is - buiten winstmogelijkheid voor de investeerder. Ik zou er voor zijn om bv. tot een boer te zeggen: Je wilt boer zijn? Goed, Hier heb je een boerderij van mij. Gebruik die, alsof het je eigendom was. Heb je werktuigen nodig? Hier heb je ze om te gebruiken volgens je behoeften. Dan kun je je werk zó doen, dat je daarin gelukkig en tevreden kunt zijn. Maar maak dan geen grote winsten op je product. In ruil voor de mogelijkheden die je krijgt, dien je met een laag inkomen genoegen te nemen, want in je werk, dat je immers graag wilt doen, ligt je werkelijke geluk. Zijn er niet voldoende mensen die boer willen worden, dan zeggen wij eenvoudig: wij belonen die arbeid wat hoger, net zo lang tot wij voldoende boeren hebben. Er zijn op het ogenblik een steeds toenemend aantal academici. Ik kan mij voorstellen dat wij een maximum inkomen stellen voor elke studierichting.

Reactie: Maar u vergeet, hoeveel die studie wel kost....

Antwoord: Die studie wordt tegenwoordig grotendeels door de gemeenschap bekostigd. Indien ik een klein rekensommetje mag maken en daarbij uitga van een student met een minimale beurs, zo zal de student in een goedkopere studierichting als rechten of sociologie kosten rond f 10.000.- per jaar per persoon. Wat laag geschat is. Daartegenover staat een inbreng van de persoon zelf van rond f 5000.-. Zo iemand geven wij dus, alleen omdat hij wil studeren, per jaar rond f 5000.- cadeau. In wezen krijgt hij nog veel meer, omdat wij hem proberen redelijk goedkope woongelegenheden te verschaffen gedurende de studie in de mensa goedkope maaltijden proberen te verschaffen en in vele gevallen bovendien toelagen geven of kortingen mogelijk maken op het voor de man noodzakelijke studiemateriaal.

Dat alles zal uit openbare middelen, - dus onze middelen - betaald worden. Nemen wij een werkelijk dure studierichting, als bv. medicijnen of sommige technische studies, dan liggen de studiekosten in wezen vaak boven de f 50.000 per persoon per jaar. Toch is ook hier dan die inbreng niet meer dan rond f 5000.- tot f 6.000.- van de persoon zelf. Wat dus wil zeggen dat zo iemand rond f 45.000.- per jaar van de gemeenschap ten geschenke ontvangt. Maar zodra hij is afgestudeerd, zou hij volgens u kunnen redeneren: Ik heb voor mijn studie - die hij zelf gekozen heeft - zoveel opgeofferd, dat ik daarvoor nu een beloning wil hebben in de vorm van een hoog inkomen! Let wel: indien de studenten van heden hun studie werkelijk geheel zelf zouden moeten betalen, zouden slechts enkelen die kosten op kunnen brengen.

Ik ben van mening dat eenieder die wil en kan studeren het recht moet hebben volgens zijn eigen wensen een studie te volgen. Maar ik ben wel van mening dat hij, gratis gestudeerd hebbende, dan ook niet meer rechtens kan eisen dat men hem een groot inkomen toekent, doch dat hij eerder zou moeten zeggen: dankzij de gemeenschap kan ik nu het beroep uitoefenen, waarin ik lust heb, waarin ik gelukkig kan zijn. Het inkomen zou dan in overeenstemming moeten zijn met de levensstandaard voor allen, de werkelijke behoeften dus die hij heeft wanneer hij zijn beroep uitoefent. Men dient dus daarbij geen rekening te houden met de ver opgevoerde statusbehoeften van de maatschappij, maar alleen met hetgeen hij werkelijk nodig heeft.

Vraag: Wie is die 'we', die de behoefte vaststelt?

Antwoord: De gemeenschap in zijn geheel. Men weet bv. dat een medicus voor een goede uitoefening van zijn beroep over snel vervoer zal moeten kunnen beschikken. Een auto is daarom nodig. Het beroep betekent verantwoordelijk en intens werken. Dus is een rustig huis en voldoende mogelijkheid tot ontspanning noodzakelijk. Zo iemand moet dus in een redelijk grote

eengezinswoning kunnen leven, waarin hij ook praktijk uit kan oefenen en niet in een flatje. Geef hem dit, of bereken zijn inkomen zo, dat dit mogelijk is. Ontspanning is nodig, zeg 2 maanden per jaar, gespreid over 3 of 4 perioden. Vakantie moet hij kunnen nemen. Maar dat hoeft dan weer geen bijzonder dure te zijn. Hij kan voor rust en ontspanning evengoed naar Ameland gaan als naar Ibiza. Bereken het loon zo, dat de noodzakelijke vakantie op Ameland altijd mogelijk zal zijn, een soort vakantietoelage gebaseerd op reis en verblijfskosten voor zijn gezin. Wil de man naar Ibiza dan mag dat, maar hij zal er dan zelf elders voor moeten besparen, want wij geven hem Ameland.

Bij beloning zou de gemeenschap uit moeten gaan van de gemiddelde beroepsbehoefte en daarop het gemiddelde inkomen baseren. Dus niet zoals nu gebeurt, dat men het normaal vindt dat een geneesheer aan zijn diensten per jaar meer dan een ton verdient, en daarvan belastingen heft, maar verder beweert, omdat het beroep voor ons zo belangrijk is, verdient men dit ook. Ik zou eerder willen redeneren: omdat u belangrijk werk doet, waarin u geheel op kunt gaan, kunt u met minder toe dan menig ander die werk moet verrichten, waaraan hij geen enkele vreugde kan beleven.

Wat dat meisje van de inpakkerij in de beschuitfabriek betreft, zou ik willen redeneren: zij heeft voor haar beroepsuitoefening geen auto nodig en geen bijzonder groot huis. Haar werk is echter geestdodend, zodat zij in staat moet worden gesteld in eigen kring een tegenwicht daarvoor te vinden, desnoods door een zekere weelde. Zij heeft verder rond 4 weken vakantie nodig, verdeeld over twee perioden. Mijn mening: iemand met een geestdodend beroep dient veel meer te kunnen besteden om zichzelf te ontplooien dan iemand die zijn ontplooiing reeds in zijn beroep kan vinden. Daarom zal deze voor in wezen veel eenvoudiger werk meer inkomen moeten hebben dan de dokter - die echter wel weer het voordeel heeft van zijn auto op gemeenschapskosten e.d.

Reactie: U stelt het wel erg idealistisch voor.

Antwoord: Inderdaad, daar een ideaal het enige uitgangspunt is waarin je een dergelijk beeld kunt ontwerpen op een wijze die begrijpelijk is voor de maatschappij. Daarbij ga ik voorbij, dat om deze mogelijkheden te scheppen, er een omwenteling zal moeten zijn waarin de gemeenschap sterk dirigistisch op zal treden t.a.v. de inkomensmogelijkheden van haar onderdanen. Dit is onvermijdelijk, tenzij alles wordt afgedwongen door een revolutie van beneden af die met geweld haar inzichten aan anderen oplegt. Een mentaliteitsrevolutie die van beneden af begint, lijkt mij overigens de enige weg, waardoor iets van hetgeen ik als begeerlijk heb gesteld, ooit waar zal kunnen worden.

Er zijn tekenen dat iets dergelijks zich onbemerkt aan het afspelen is op het ogenblik. Hoe veel baantjes willen de Nederlanders bv. niet meer vervullen in deze tijd, zodat daarvoor buitenlandse werkkrachten moeten worden aangetrokken? Betaalt men degenen die deze taken op zich nemen echter meer, dan zijn er nog Nederlanders genoeg die daarvoor iets zouden voelen. Het aantal pressiegroepen van hen, die meer willen hebben, neemt steeds meer toe. Wat betekent, dat de mogelijkheid om ook feitelijk een hogere beloning te verkrijgen steeds minder wordt. Nadruk op prettiger werkgelegenheid, aangenamer en meer aan eigen wensen aangepaste arbeid neemt overal toe. Een begin in de richting van welbehagen in plaats van meer loon is er dus reeds.

Wilt u een denkbeeld hebben van hetgeen een dergelijke ommekeer in waarderingen kan betekenen, zo kijkt u maar eens even naar Engeland. Hier zien wij groepen mensen die duidelijk maken: ik vind dat mijn werk niet juist wordt beloond, daarom wil ik dit niet meer doen voor hetgeen ik daarvoor ontvang. Trouwens: geef de mijnwerkers eens ongelijk, wanneer zij geen overuren meer willen maken. Indien u weet hoe de situatie in vele Engelse mijnen is, zult u beseffen dat een normale werktijd 'onder de dag' reeds een zeer zware taak is. Men maakte overuren om alzo iets meer te verdienen. Maar is het niet redelijk dat een mijnwerker eist dat zijn beloning voor zijn normale arbeid hoog genoeg moet zijn om daarvan redelijk te leven, zodat niet alle extra's uit overuren dienen te komen? Zoiets is ketterij in de oren van hen die menen

dat er voor alles orde en regel dient te zijn, zodat een continuïteit van aanvoer volgens behoefte gegarandeerd is. Toch is dit volgens mij het begin van een mentale revolutie, waardoor een redelijker verdeling van taken en inkomens tot stand kan worden gebracht.

Een andere ontwikkeling die duidelijk maakt dat het door mij gestelde niet geheel buiten de mogelijkheden ligt, zien wij bij vele jongeren die in vele gevallen een beroep kiezen dat niet zo goed betaald wordt, omdat zij zich daarin prettig voelen, terwijl zij beter betaalde baantjes laten schieten, omdat zij daarin geen zin hebben. Let wel: indien men een dergelijke omwenteling van bovenaf de mensen zou willen opleggen, zou men geen blijvende resultaten kunnen boeken. Overtuigt men de mensen er echter van dat iemand die geestdodende arbeid doet, daarvoor een extra vergoeding dient te ontvangen en dus meer mag verdienen dan anderen ontvangen voor veel verantwoordelijker arbeid, die zij met plezier volbrengen, dan is een benadering van het door mij meer ideëel gestelde zeker niet onmogelijk.

Bij een dergelijke ommekeer in maatschappelijke waardering en besef zou men volgens mij ook weer eerder willen aanvaarden, dat de voor inkomen geleverde arbeid in overeenstemming moet zijn met de aangegane verplichtingen en wel ten volle. Wanneer je graag werkt, dan zul je je werk ook zo goed mogelijk willen doen en veel presteren. Wanneer je werk kiest, alleen omdat dit zoveel mogelijk oplevert, dan zal men met zo weinig mogelijk arbeid zoveel mogelijk willen verdienen, terwijl men voor het product van die arbeid geen werkelijke interesse op kan brengen, laat staan voor de kwaliteit daarvan.

Dit laatste lijkt mij op het ogenblik nog haast overal het geval te zijn. Ik beschouw het als een van de ergste ziekten waaraan uw maatschappij laboreert. Door duidelijk te maken dat het anders kan, zullen de generaties, voor hen die nu nog beneden de 30 zijn - de ouderen zijn in het bestaande systeem reeds vastgeroest - die revolutie waar kunnen maken. Nogmaals: ik meen dat de eerste tekenen van deze verandering reeds zichtbaar beginnen te worden. Indien u meent dat het door mij gestelde op zichzelf niet onjuist is, maar een verwezenlijking daarvan niet mogelijk acht, zo is mijn reactie: U bent er mee geconfronteerd. Dat lijkt mij voldoende voor het ogenblik. Nou, en?

Vraag: Wordt dan een stabiele toestand bereikt? De mensen zijn toch nooit tevreden?

Antwoord: Stabiliteit is volgens mij niet zo erg begeerlijk. Maar toch zullen de verhoudingen anders liggen dan u nu denkt: Er zal mogelijk jaloezie zijn, maar men zal een ander zijn baantje niet proberen te nemen, omdat men beseft: daarin kan ik niet gelukkig zijn, ik moet mijn eigen werk en leven vinden waarin ik gelukkig kan zijn.

Ten slotte: Ik heb geprobeerd u een inzicht te geven in de mogelijkheid van ontwikkelingen, zoals dezen in de komende 5 à 6 maanden reeds kenbaar gaan worden. Denk a.u.b. niet dat u nu in een stabiele maatschappij leeft overigens. Integendeel. En dat is maar gelukkig ook, want alleen een maatschappij die voortdurend verandert, behoudt haar waarden van leven en kan een mens gelukkig maken. Zodra je leeft in een maatschappij die in wezen een soort fossiel is van geluksgevoelens en begeerten uit het verleden, zal daarin niemand gelukkig kunnen zijn, omdat men hierin zichzelf niet meer zal kunnen vinden en herkennen. Bovendien zal men in een dergelijke maatschappij weinig of niet bereikt worden. Het blijft bij schijnvertoningen en woorden, terwijl z.g. welvaart in de plaats schijnt te willen treden van het innerlijke gevoel van vrede, dat een vervlechting mogelijk maakt van de innerlijke en geestelijke waarden met de dagelijkse praktijk.

Mag ik het daarbij laten?

Dank voor uw aandacht.

HEMELPOORTVERHALEN

ESOTERIE

Goedenavond, vrienden.

De laatste tijd heeft men vele van mijn oorspronkelijke vertelsels, zij het soms wat vervalst, weergegeven. Ik vind het daarom hoog tijd worden dat ook ik weer eens een paar hemelpoortverhalen kom vertellen. De tijd staat nergens stil, zelfs in de hemel niet. Men heeft daar weer eens gemoderniseerd. Vroeger moest je een lange trap oplopen, voor je aan de hemelpoort kwam. Maar de engelen begrepen wel dat de moderne mens een dergelijke lange tocht niet meer uithoudt. Daarom hebben zij een lift gebouwd en de procedure wat veranderd. Wanneer je nu doodgaat, loop je een eindje een vlakke weg af. Dan zie je voor je een groot liftgebouw. Je drukt op een knop en daar komt de lift al. Aan de knoppen staat een engel die intoneert: naar boven, naar het oordeel! Je stapt in, de engel drukt op een knop en begint: "Loon naar werken, eenvoudige zielen, Petrus." Dan kun je uitstappen. Maar hij gaat nog iets hoger. Het engeltje roept dan af: "Beroepen op alle heiligen en de Heer Jezus." Blijf je ook dan nog in de lift dan klinkt het: "Beroep op de Allerhoogste. Einde van deze lift." De mensen stappen dus uit, waar zij menen te moeten zijn. De meesten doen dat nog steeds op de eerste verdieping, bij Petrus.

Zo kwam daar ook eens een ziel die Petrus vertelde, dat dit wel een onverwachte renovatie was, maar dat hij erg nieuwsgierig was, of er nog meer van die dingen waren. Petrus bekeek - volgens dienstopdracht - eerst de kaart van de man. Dat is in orde, u mag de hemel binnen, sprak hij. U komt in de hemel van de eenvoudige zielen. Maar daar het nu even niet druk is en het u zo interesseert, wil ik u wel even laten zien, wat er nog meer veranderd is? Met een brede zwaai naar achter riep hij: Michael, laat dat prutsen aan je zwaard nu maar eens even rusten. Neem liever even voor mij waar in de portiersloge. Wat Michael dan ook deed. Daarop nam Petrus de ziel mee naar een andere lift. Daar stond een duiveltje aan de knoppen. Naar de hel ook al, Petrus? Dat moet wel met die drukte van tegenwoordig, merkte de poortwachter op. De mensen komen nu wel veel vlugger in de hel dan vroeger, want toen moesten zij het hele eind naar beneden lopen. Verder kwam hij niet, want het duiveltje begon: Eerste étage, kleine pekelzonden, vagevuur, zondaars met aflaten. Tweede étage, kleine zonden in herhaling, kleinere pekelzonden. Derde verdieping: Grote pekelzonden, lichtzinnigheden. Vierde verdieping doodzonden, luiheid en ijdelheid. Daarna zakte de lift ontstellend snel. Waar gaan wij nu heen, Petrus? Wacht maar even af. En ja, daar riep het duiveltje al: Machtswellust, grootheidswaan en andere grote zonden. Allen uitstappen. Daarop gingen zij naar boven en een verbaasde ziel trad binnen in de hemel voor eenvoudige zielen - die best mooi is. Maar die verbazing was een bewijs, dat hij daar op zijn plaats was. Want de hemel is bij de tijd, ja, beheerst de tijd. Men gebruikt daar computers en alle andere moderne uitvindingen al enige tijd.

Met al die moderne ontwikkelingen op aarde heeft men overigens in de hemel ook wel eens moeilijkheden. Laatst nog werd een wat laat terugvliegende engelbewaarder aangezien voor een vliegende schotel. Onmiddellijk stegen twee straaljagers op en probeerden de engel tot landen te dwingen. Wat overigens op niets uitliep, omdat de straaljagers niet snel genoeg konden stijgen.... Het zou zelfs in de kranten gestaan hebben, wanneer daarin de laatste tijd alle ufomeldingen niet werden onderdrukt. Ook de beoordeling van de mensen wordt voortdurend aangepast, zo dat ook op dit gebied veel veranderd is. Vroeger bv. kreeg je grote moeilijkheden, wanneer je een kindje dat zou komen, niet had laten komen. Dat bracht altijd een afdaling naar het vagevuur met zich mee en enkelen kregen zelfs onmiddellijk en geheel loon naar werken. Tegenwoordig beziet men ook in de hemel die dingen anders, omdat daar het schuldbesef van de doorsneemens een grote rol speelt bij de beoordeling. Ja, in de hemel is men reëler dan sommige bisschoppen.

Laatst kwam er nog een vrouwtje aan bij Petrus - auto-ongeval, rond 45 jaar. Het mensje was zo zenuwachtig, dat Petrus haar op haar gemak probeerde te stellen. Maar zij bleef sidderen: Ik

ben zo bang, Petrus. Ik heb de pil gebruikt. Waarop Petrus stelde: Als je de pil hebt gebruikt, hoef je toch juist níet meer bang te zijn? Maar de paus... zo wilde het vrouwtje verdergaan. Níks daarvan, sprak de poortwachter. Die paus heeft zelf nooit een pil nodig gehad, weet niet wat het betekent en heeft er dus ook niets over te zeggen.

En hij liet haar, na haar kaart even bezien te hebben, naar binnen. Ja, het is al lang geleden, dat het, wanneer je als verloofd paar aankwam en in de hemel samen wilde blijven, eerst moest trouwen. Wat altijd weer een hele bedoening was, want dan moest Petrus eerst naar de hel om te vragen, of hij even een priester mocht lenen. Ja, er is veel veranderd: Het is nu zelfs zo dat er priesters in de hemel zijn. Dat komt, omdat steeds meer priesters beginnen te begrijpen, dat 'een goede herder zijn' nog niet betekent, dat je kunt doen of alle mensen schapen zijn. Degene die voor en met de mensen leeft als hun gelijke en tracht hen te helpen, kan natuurlijk altijd direct de hemel binnen.

Toch zijn er nog wel rangen en standen in de hemel, ofschoon niemand daar bezwaar tegen heeft. Laatst nog kwam een groot zakenman, die vele werven had bezeten, in de hemel. Hij had veel goeds gedaan. Maar voor een harp of bazuin was hij toch nog wel iets te zwaar, te zelfzuchtig geweest. Daarom loopt die nu op de laagste laag van de hemel met een sousafoon te marcheren. Dat betekent dat, wanneer de anderen halleluja spelen, hij niet mee kan doen. Maar hij geeft wel de maat aan en in de pauzes kun je hem dan ook horen: poe poe poep....

Ook met de wolken heeft men soms moeilijkheden. De wolken zijn tegenwoordig zo weerkundig bepaald dat je daarmee niet veel meer kunt doen. Ook schapenwolkjes worden steeds zeldzamer. Waarschijnlijk een gevolg van het uitsterven van de volgzame schapen in de kerken. Vroeger kwam zo een schaap in de hemel, voelde zich heilig en kreeg dan een eigen schapenwolkje om op te drijven. Dan liep het meteen niemand in de weg. Wel geldt nog steeds de regel dat in de hemel niet ten huwelijk wordt gegeven of genomen. Alles is daar nog steeds een kwestie van gevoelens van verbondenheid. Je voelt je dus harmonisch met iemand verbonden, of niet, en dan ontmoet je die ook niet.

Illusies kunnen nog wel eens een tijdelijke rol spelen. Er zijn heel wat heiligen die daar last van hebben: Mensen gaan over en denken: die heilige heeft volgens de hagiografie zo en zo geleefd, dus voel ik mij met deze ten zeerste verbonden. Dan zien zij die heilige en beseffen opeens: ik ben verkeerd verbonden. Toch weet de hel met moderne zaken ook raad. Kortgeleden hebben zij daar nog een protestbetoging gehouden, waarin zielen en duiveltjes rondzeulden met vurige borden, waarop stond: Hel is discriminatie tegen de zondaar. Petrus is oneerlijk en dergelijke fraaie zaken. Nu kun je niet zeggen, dat Petrus oneerlijk is, maar een beetje rommelt hij soms toch wel. Laatst nog: Er kwam een Israëliische generaal naar boven - met de lift. De man sprak een tijdje met Petrus en vertelde hem dat hij nooit in zijn bestaan had geloofd. Daarna informeerde hij naar Abraham, want, zo meende hij, hij wilde nu graag gaan rusten in diens schoot. Nu was het nogal een dikke generaal. Dus wees Petrus hem op het feit dat daar niet zo heel veel ruimte was. Trouwens, die generaal had in de vorige oorlog nog bij de tanks gediend, maar deze keer kon hij daar niet meer inkomen, daarom was hij overgeplaatst naar de infanterie.

Op de kaart van die man stonden heel wat zonden: deze man reageerde nogal eens gewelddadig. Toen een paar van zijn mannen neergeschoten werden, terwijl zij zich over wilden geven, beval hij geen gevangenen meer te maken: Schiet ze maar overhoop, riep hij. Dat doen zij met onze jongens ook. Wraak. Wat Petrus erg vervelend vond, want voor zoiets ga je gemeenlijk twee of meer verdiepingen naar beneden. Daarom liet hij de generaal wachten en ging zien, of hij er iets aan kon doen. Nu bleek dat een paar van de Palestijnen, die het slachtoffer waren geworden, in de hemel zaten - niemand weet hoe. Mogelijk hadden zij zich wat verlopen. Daarop haalde Petrus de Heer erbij en vroeg Hem: Toen ik, o Heer, de soldaat een oor afsloeg, hebt u de wonde geheeld Heer en mij dit vergeven. Ik zit nu met een generaal die het nog iets erger heeft gemaakt. Kunt u dat alles ook niet ongedaan maken, zodat hij binnen mag? Ongedaan maken haalt in deze tijd niet veel meer uit, sprak Jezus. Maar omdat jij het vraagt, zal ik de hand eens over het hart strijken. Laat hem maar voorzichtig binnen door het kleine poortje.

Even leek het erop, dat de Arabisch-Israëlsche geschillen in de hemel op zouden treden. Maar al snel waren de generaal en zijn vroegere vijanden de beste vrienden, omdat zij ontdekten dat je tezamen veel kunt bereiken en zeer gelukkig kunt zijn, terwijl je met een tegen elkaar strijden eerder het omgekeerde bereikt. Waarvan Petrus heel wat plezier heeft. De werkelijkheid is dan ook nog steeds, dat zij die de eeuwigheid en de zaligheid zoeken, altijd in de eerste plaats een eenheid met elkaar moeten vinden.

Er komen overigens heel wat vreemde typen aan die hemelpoort. Kortgeleden nog overleed een zeer belangrijk man, die op Petrus toe marcheerde met een gezicht van: Open de poort, hier ben ik! U wenst? Vroeg Petrus. Loon naar werken, sprak de man. Ga dan liever terug, adviseerde Petrus. Want volgens uw kaart heeft u nooit een slag uitgevoerd. U deed belangrijk, maar het werken liet u anderen voor u doen. Wat u met uw klompen aanvoelde komen. Maar kort daarop kwam er iemand aan de hemelpoort, die in zijn leven heel erg hard gewerkt had en eveneens loon naar werken verlangde. Ook deze stuurde Petrus naar huis, omdat de man voor al zijn werken al veel meer had geëist en gekregen, dan hij ooit verdiende. M.a.w., wat wij moeten zoeken, wanneer wij streven naar het ware Licht, de ware Kracht, dan moeten wij niet roepen om loon naar werken, want dan komen wij veelal nergens toe. Wat wij nodig hebben, is Licht in ons hart. Dat klinkt nu wel heel erg apostolisch, evangelisch of zo, maar is zeker niet zo bedoeld

Er was eens een man die nooit ergens in slaagde, een echte flierefluter, die zijn beste dagen kende, wanneer hij op Koninginnedag vrij mocht bedelen. Ook voor hem kwam de dood. Ook deze kwam natuurlijk bij Petrus terecht, die informeerde, zoals hij dit haast altijd doet, of hij voor de ziel iets kon doen. Maar die trok zich van alles niet veel aan, sprak: Wat is het hier gezellig, en begon een deuntje te zingen. Petrus keek eens op de kaart en merkte op: Je zingt aardig, maar je hebt niet veel geluk gehad in je leven. Geen geluk? De mensen zijn altijd vriendelijk en aardig voor mij geweest en wanneer mij iets mislukte, was er altijd weer iets anders, waar ik wat mee kon doen. Ik heb altijd nog wel net genoeg te eten gehad en ik heb in mijn leven veel gelachen. Petrus, ik heb het prima gehad. Waarop Petrus een traan wegpinkte en sprak: Jongen, neem jij de lift maar weer en ga door tot de hoogste étage. Want iemand die zoveel licht in zich draagt, hoort op de hoogste trap van de hemel thuis. De werkelijkheid is immers als volgt: Dat, wat je in je draagt, is veel belangrijker dan wat je bent en wat je doet. Een mens die zeer veel goed doet, bijna ondanks zichzelf, mag van zich wel zeggen dat hij een goed mens is geweest. Maar wanneer ben je nu werkelijk een goed mens? Dat kun je zelf nooit weten. Je doet eenvoudig wat je voelt te moeten doen. Maar kun je alles in je leven, hoe vervelend soms ook, met een zekere innerlijke vreugde doen, zonder je af te vragen of dit erkend wordt en wat voor gevolgen dit zal hebben, dan ben je innerlijk verbonden met de Grote Werkelijkheid

Het is belangrijk hoe je leeft, hoe je doet, niet dat je leeft en wat je doet. En je hoeft niet alles te begrijpen ook. Wanneer een mens alles zou begrijpen van de goddelijke werkelijkheid en de grootheid van God, zou hij immers niet op de aarde hoeven te leven? Leef blijmoedig, doe het goede, zoals je dit ziet, maak je niet te veel zorgen en wees dankbaar voor elke dag dat je bestaat. Dat is de sleutel voor hen die hogere werelden willen betreden. En voor de rest, lach zolang je kunt, want het leven is een spel waarin je leert wat je bent. Stel u bv. eens voor dat Nixon aan de hemelpoort komt. Ik voorzie dat die dan grote moeilijkheden krijgt met Petrus over al die hiaten op zijn kaart. En als Den Uyl nu eens aan de hemelpoort kwam kloppen, wat zou er dan gebeuren? Ik denk zo, dat Petrus eens naar hem zou kijken en zeggen: Jongen, ga maar door het kleine poortje de hemel binnen, want je bedoelingen zijn goed geweest. Maar over de rest zullen wij maar liever niet praten.

Wat mij aan het einde van mijn verhalen brengt.

Ik dank u voor uw aandacht en wens u een goedenavond.

d.d. 18 januari 1974